

УДК 78.071.1(477.83/.86)(092):78.082.4

DOI 10.31.65/2520-6966-2020-13i-99-247-255

Осмачко Ю. О.

магістр музичного мистецтва, аспірант кафедри методики музичного виховання і диригування Інституту музичного мистецтва, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Франка

Любомир Горницький: штрихи до творчого портрета відомого галицького піаніста

У статті висвітлюється мистецька діяльність Любомира Горницького – вихованця Дрогобицької гімназії, видатного галицького піаніста, педагога, віце-президента Українського музичного інституту Америки. Зроблено спробу охарактеризувати основні віхи творчого життя митця та його педагогічні принципи.

Постать Любомира Горницького вражає багатогранністю та глибиною мистецької натури. Навчаючись у провідних педагогів Німеччини та Іспанії, зокрема К. Арнольда, Розалії Шмідт, Йозефа Пембаура та Томаса Андраде де Сільва, він зумів перейняти найкращі риси кожного з них та набутти неабиякої професійної майстерності. Як виконавець він прагнув принести у світ всю красу не тільки світового музичного мистецтва, а й українського. Сольні виступи піаніста відбувалися в концертних залах Мюнхена, Парижа, Базеля, Роттердама, Лондона та інших містах Англії, а також у Нью-Йорку і Клівленді. Репертуар Л. Горницького складали твори композиторів різних епох, жанрів та стилів, але найвагоміше місце він завжди відводив творам українських композиторів: В. Барвінського, В. Косенка, Л. Ревуцького та багатьох інших.

Не менш важливе місце у розкритті творчого портрета митця посідає його педагогічна праця. Особливо цінною стала його авторська методика, яка базувалася на власному, так званому "психосемантичному" методі. Л. Горницький виховав цілу плеяду талановитих музикантів. Серед його учнів Люба Терлецька, Святослав Трофименко, Орест Попович, Марія Кохановська, Кіра Стеценко – племінниця відомого композитора Кирила Стеценка.

Саме завдяки таким талановитим музикантам, як Любомир Горницький, та їхній плідній праці піаністичне мистецтво української діаспори займає гідне місце у світовому культурному просторі.

Ключові слова: Любомир Горницький, концерти, фортепіанна педагогіка, методичні засади.

Виклад основного матеріалу. До грона видатних українських виконавців-піаністів, яким, незважаючи на війну і життєві труднощі, вдалося крізь роки пронести свій талант, а найголовніше, поділитися ним з іншими, безперечно, належать Роман Савицький, Володимир Грудин, Любка Колесса, Дарія Гординська-Каранович, Таїса Богданська, Галина Клим, Микола Полевський. До цієї когорти входить і

творча постать Любомира Горницького – піаніста, педагога, віцепрезидента Українського музичного інституту Америки, діяльність якого займає не менш важливе місце в історії музичного мистецтва української діаспори.

Народився Любомир Горницький 4 серпня 1927 року в Беху (с. Біча) коло Горлиць Сяноцького повіту (Польща), в родині інженера-будівельника Зіновія Горницького та Стефанії Горницької (з дому Лебедович). Окрім Любомира, в сім'ї зростав його старший брат Ростислав, який навчався філософії у Львові. Однак у 1941 році більшовицька влада примусово вивезла його до Сибіру і з того часу слід його пропав.

Як зазначав музикознавець Ігор Соневицький: "Гри на фортепіяні Л. Горницький почав учитися на одинадцятomu році життя", тобто початкову музичну освіту юний піаніст розпочав у 1938 у Самбірській філії Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, заснованій 1928 року під керівництвом видатного українського піаніста й педагога Романа Савицького. Згодом, у 1940 році, "вже 13-літнім хлопцем виступав на шевченківському концерті в Самборі". Таким чином, саме під опікою Р. Савицького й сформувався музичний талант молодого виконавця [10, с. 4].

Середню освіту Любомир розпочав у народній школі в Самборі, а згодом продовжив у Дрогобицькій гімназії (1940–1944 рр.), котра увійшла в історію міста як справжній осередок національно-патріотичного виховання молоді. У гімназії вивчали грецьку, латинську, німецьку мови (викл. О. Полянський), історію (викл. Б. Попель), українську літературу (директор гімназії проф. М. Бараник) музику, викладачем якої був професор Б. П'юрко, релігію викладав отець-катехит А. Кот та інші загальноосвітні дисципліни. Щонеділі учні ходили на Богослужіння до церкви Св. Трійці, потім – до церкви св. Петра і Павла. Також при гімназії діяв хор, яким керував М. Іваненко.

Значний вплив на виховання гімназистів у навчально-патріотичному дусі здійснювала організація Пласт, серед засновників якої був син І. Франка – П. Франко та І. Чмола. Серед однокласників Л. Горницького: професор кафедри загального землеробства Національного аграрного університету Іван Веселовський, інженери Лев Висятицький та Орест Грушкевич, педагог Євген Гаськевич, науковець, кандидат технічних наук, доцент кафедри нарисної геометрії і графіки Львівського політехнічного інституту Микола Дмитрах, піаністка, доцент кафедри спеціального фортепіано Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка Галина Созанська-Климків, кандидат фізико-математичних наук, доцент Дрогобицького педагогічного університету ім. І. Франка Лідія Дутко-Слонська та багато інших [6, с. 7, 246].

Після розгрому гітлерівського Рейху Любомир опинився в Мюнхені (Німеччина), де серед воєнної хуртовини та постійної життєвої боротьби, далеко від дому, сформувався характер юнака, котрий понад усе любив музику. Вона була невід'ємною частиною його життя, розрадою та ліками від душевного болю і тим ідеалом, який найбільше відображав його життєвий та творчий шлях і не давав йому зійти з нього [2, с. 4].

Прибувши до Мюнхена у 1947 році, Л. Горницький вступив на навчання до Мюнхенської музичної академії (Staatliche Hochschule für Musik in München). Там його вчителями були: органістка, володарка кількох престижних премій, таких як Берлінська музична премія (1937 р.) та "Concours International Eugene Ysaie" (Брюссель 1939 р.), – Розалія Шмідт (1911–1978) [1]; австрійський піаніст і композитор, автор музично-поетичної драми "Сафо" Йозеф Пембаур-молодший (1875–1950) [2] та К. Арнольд. У 1953 році, після закінчення фортепіанних студій в музичній академії (1950), Любомир вирішив переїхати у Мадрид (Іспанія), де у 1954–1957 рр. вдосконалював свою музичну освіту під керівництвом професора Мадридської консерваторії, піаніста, поета Томаса Андраде де Сільва (1913–2003), котрий присвятив свою діяльність формуванню молодих талановитих піаністів, як іспанських, так і зарубіжних [7]. Саме під час навчання у Мадриді Горницький дав низку сольних концертів та виступив на радіо.

1957 року Любомир взяв участь у "Симпозіумі сучасної музики" (цикл концертів для поширення сучасної фортепіанної музики) під керівництвом піаністки Маргот Пінтер у Мадриді, де блискуче виконав три фортепіанні п'єси відомого чеського композитора, випускника Празької консерваторії (1927–1931 рр.), учня Йозефа Сука – Клементя Славіцького. Завдяки успішним виступам піаніст здобув високу нагороду та уклав контракт на концертне турне.

Найбільш плідним періодом у творчій кар'єрі Л. Горницького були 1958–1959 роки. У 1958 році відбулося велике концертне турне містами Іспанії, піаніст виступав у Мадриді, Барселоні, Малазі, Більбао та інших містах. У цьому ж році він взяв участь у конкурсі піаністів Ф. Бузоні в Базелі (Швейцарія), де виконав "32 варіації c-moll" Л. Бетговена та сонату g-moll Ф. Ліста. У 1963 році разом з Малазьким Симфонічним Оркестром під керівництвом П. Лаквенте виконав "Емперор" ("Імператорський") концерт Л. Бетговена.

Репертуар Л. Горницького був різноманітним – від творів світових композиторів Й. Баха, Д. Скарлатті, Й. Гайдна, Г. Генделя, В. Моцарта, Л. Бетговена, Й. Брамса, Ф. Шопена, Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Ліста С. Прокоф'єва, К. Славіцького, О. Скрибіна до кращих зразків

української музики В. Барвінського, В. Косенка, Л. Ревуцького та багатьох інших.

Західноєвропейські критики і захоплена публіка високо оцінювали виконавське мистецтво піаніста, який при кожній нагоді підкреслював українську національну належність. Про це свідчать численні рецензії та відгуки на виступи Горницького, розміщені на шпальтах європейської преси [10, с. 4]. Сучасники піаніста, видатні українські музиканти І. Соневицький і Д. Гординська-Каранович, писали про нього, що він серйозна, оригінальна, сильна духом мистецька індивідуальність, котра багато що може розповісти зі свого містичного світу [4, с. 4].

Незважаючи на це, життя мистця було нелегким. Після розлуки з батьками в 1945 році Любомир вимушений був розраховувати лише на власні сили. Основу його заробітку складали стипендії Комісії допомоги українському студентству (КоДУС) та незначні кошти з уроків фортеріано та виступів. Але все це було тимчасовим, без жодної гарантії на майбутнє. Саме фінансова скрута змусила, мабуть, Л. Горницького покинути Європу та у 1965 році переїхати на постійне проживання до Америки [10, с. 4]. Незважаючи на такі життєві колізії, Л. Горницький продовжував концертувати. У цей час відбувся ряд концертів у Мюнхені, Парижі, Базелі, Роттердамі, Лондоні та інших містах Англії, а також у США, зокрема у Нью-Йорку і Клівленді.

На американському континенті він успішно увійшов до педагогічного складу Українського музичного інституту, а згодом обійняв посаду віце-президента УМІ [4, с. 4]. Саме тут він продовжив свою педагогічну діяльність, яку розпочав ще в Німеччині (Мюнхен-Фрайман, Міттенвальд), а від 1954 до 1964 року в Мадриді, викладаючи у власній музичній студії [10, с. 4].

Незабаром виявилось, що у нього був справжній педагогічний талант. Л. Горницький вмів пробудити у своїх учнів любов до музики та зацікавити їх мистецькими творами. До кожного учня він завжди ставився як до творчої особистості, яка має свою індивідуальність, тому пристосовував себе до їх можливостей, щоб витягнути якнайбільше з більш чи менш талановитого музиканта. Педагог-піаніст усвідомлював, що саме музика є тим виховним засобом, що вберігає молоді душі від негативних деструктивних впливів сучасного життя.

Він прагнув познайомитися та вивчити різні системи піаністичної техніки та різні методи навчання. Власне, через порівняльний аналіз різних методик Горницький виробив власну методику, що полягала в застосуванні психосемантичного прийому, в основі якого лежала побудова та розв'язання центрів асоціацій, що керують

підсвідомими рухами. На цей метод Горницький покладав великі надії і навіть хотів опублікувати його, але, на жаль, цього так і не вдалося. Метод психосемантичного дослідження частіш за все використовується з метою аналізу індивідуальних критеріїв самооцінки учня та дає можливість певною мірою спрогнозувати напрямки його особистісного розвитку, а також передбачити перспективи розвитку його творчих здібностей. Варто зазначити, що такого роду методика більше використовується у психології, аніж у педагогічній практиці.

З появою цієї методики в США, незважаючи на важкий початковий етап влаштування праці, перед педагогом відкрилися великі перспективи. Тоді Любомир покинув кар'єру концертуючого піаніста і почав займатися винятково педагогічно-виховною працею. Завдяки цій методиці його учні мали великий успіх у навчанні. Деякий час він працював викладачем музики в американському університеті в Лонг Айлленд [10, с. 4].

Л. Горницький виховав цілу плеяду талановитих музикантів. Серед його учнів найбільше виділялися Люба Терлецька, Святослав Трофименко, Орест Попович, Марія Кохановська, Кіра Стеценко – племінниця відомого композитора Кирила Стеценка, яка надалі стала професійним музикантом в Америці [8, с. 76]. Учні Л. Горницького досить часто мали можливість демонструвати результати своєї праці в програмах концертів, які організовувалися у стінах УМІ. Зокрема, у 1969 році в залі Українського інституту Америки в Нью-Йорку відбувся концерт "визначних" учнів, у якому взяли участь талановиті вихованці класу Л. Горницького, а саме Оксана Борбич, Богдан Сохан, Святослав Домбровський, Наталя Даниш, Мирося Ковалів, Віра Никифорок. У їхньому виконанні, окрім творів світових композиторів, звучали також яскраві зразки української музики, а саме твори М. Лисенка, В. Довженка, В. Косенка і Н. Нижанківського. Такого роду мистецькі заходи давали змогу слухачам спостерігати за успіхами вже знаних талановитих учнів УМІ та із зацікавленням і щирою прихильністю вітати тих, котрі вперше виходили на сцену [3, с. 4].

Схвальні відгуки про професора Горницького лунали і з уст його вихованців, зокрема у своїй статті "вдячний учень під криптонімом О. Р." писав: "Гарна людина був професор Горницький. Скромний був він. Бадьора і тепла була його натура, все готовий був жартувати. Мав він характер ідеального мистця: зичливу душу і скромність. Дякуємо вам за все, Пане Професоре!" [9, с. 726–727].

Чому ж так поважали і любили учні Л. Горницького? А тому, що бачили в ньому не лише викладача, а й друга і порадника. Він завжди вмів передати своїм вихованцям любов й ентузіазм до занять

музичним мистецтвом та мав значний вплив на формування їх світогляду. Лагідно, але впевнено він змушував учнів розмірковувати над власними музичними та технічними проблемами. Дискусії та бесіди з професором Горницьким не лише розширювали світогляд студентів, а й назавжди залишили слід в їхніх душах, ставши ключем до розуміння музики та сформувавши міцну віру у власні сили. Л. Горницький докладав чимало зусиль, вибудовував плани стосовно розбудови Українського музичного інституту Америки, його стабільного і здорового фінансового становища, а також над покращенням фахових і матеріальних умов педагогів-музикантів.

У розквіті життя та розмаху педагогічної праці Л. Горницький несподівано захворів і після короткої недуги 19 січня 1970 року, у віці 42 років, помер в Ньюарку. Похований піаніст на українському цвинтарі в Бавнд Бруку (Нью Джерсі) [10, с. 4].

Через рік після смерті піаніста, 17 січня, в залі Українського інституту Америки в Нью-Йорку його учнями був організований концерт пам'яті Любомира Горницького. Метою концерту було не лише вшанувати пам'ять дорогого професора, але також показати, що вони не забувають тих творів, над якими він з ними працював в УМІ. В цьому концерті взяли участь: Христя Коленська, Оксана Гаврилук, Юрій Стецина, Оксана Борбич, Наталя Даниш, Віра Никифороук, Богдан Сохан, Лариса Крупа, Святослав Домбровський, Мирося Ковалів [5, с. 3].

Впродовж своєї педагогічної праці Любомир Горницький постійно переймався загальними справами УМІ та зовсім не мав часу думати про своє здоров'я. Д. Гординська-Каранович зазначала: "Останніми часами в колі своїх приятелів говорив про свій кінець і годі забути його слова: "Маю багато роботи і часто чуюся перемучений. Але в труні собі добре відпочну" [4, с. 4].

Любомир Горницький був шляхетною, доброю, вразливою і особливо чутливою людиною. На кожне добре, прихильне слово він завжди відповідав щирою, сердечною приязню та готовністю допомогти в будь-який момент. Л. Горницький – український піаніст, музикант з високими інтелектуальними здібностями: "Людина, що мала розмах і серце для української справи" [4, с. 4], – так характеризувала митця видатна українська піаністка-педагог Д. Гординська-Каранович.

На сучасному етапі вкрай важливим є розвиток та популяризація ідей, закладених такими видатними постатями, як Любомир Горницький. Загалом, мистецька діяльність піаніста-педагога була спрямована на репрезентацію української, німецької та іспанської фортепіанних шкіл, у видатних представників яких вчився піаніст, а також на популяризацію не тільки українського музичного мистецтва, але й

тих куточків рідного краю, де народився та здобував освіту талановитий музикант, а це Сянїччина, Самбірщина та безпосередньо Дрогобиччина. Саме завдяки титанїчній працї таких подвижників українське піанїстичне мистецтво зазнало розквіту й займає гідне місце у світовому культурному просторї.

Література

1. Deutsche biographische enzyklopädie (DBE), überarbeitete und erweiterte Ausgabe Herausgegeben von Rudolf Vierhaus Band 9 Schlumberger – Thiersch. URL: https://books.google.com.ua/books?id=vt0P6HDwpIC&pg=PA23&lpg=PA23&dq=prof.+Schmidt++Staatliche+Hochschule+ur+Mus%D1%96k+in+Munhen&source=bl&ots=gGGL9HFsek&sig=ACfU3U3Bn4jE-kn7rOfAfnG2ZUXiJQRsAw&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwimqLvTj7boAhUs_CoKHdthBakQ6AEwBHoECBYQAQ#v=onepage&q=prof.%20Schmidt%20%20Staatliche%20Hochschule%20fur%20Mus%D1%96k%20in%20Munhen&f=false

2. Joseph Pembaur the younger austrian composer and pianist. URL: <https://peoplepill.com/people/joseph-pembaur-the-younger/>

3. Венке Р. Концерт визначних учнів УМІ. *Свобода*. 1969. Ч. 109. 12 червня. С. 4.

4. Гординська-Каранович Д. Любомир Горницький (посмертна згадка). *Свобода*. 1970. Ч. 6. 7 лютого. С. 4.

5. Гординська-Каранович Д. Концерт пам'яті Любомира Горницького. *Свобода*. 1971. Ч. 8. 14 січня. С. 3.

6. Дрогобицька українська гімназія імені Івана Франка 1918–1944 рр. / упоряд.: Л. Дутко-Слонська, Л. Ковалів-Гаврищак, Н. Петричка-Гарбузюк, І. Невмержицька. Дрогобич: Посвіт, 2014. 416 с.

7. Tomás Andrade de Silva. *ABC Madrid*. 2003. 12 Noviembre. P. 40. <https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20031112-40.html?ref=https%3A%2F%2Fwww.google.com.ua%2F> URL: <https://www.todocoleccion.net/libros-segunda-mano/momentos-poesias-tomas-andrade-silva-prologo-mariano-tomas-1939-x26314008>

8. Обух Л. Фортепіанна освіта українців в умовах переходових таборів у Німеччині після Другої світової війни: збереження традицій та інтеграція в західноєвропейський культурний простір. *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. 2009–2010. Вип. 17–18. С. 74–79.

9. [О. Р.] Спогад про професора. *Дрогобиччина – земля Івана Франка* / ред. Лука Луців. Нью-Йорк–Париж–Сідней–Торонто, 1973. Т. І. С. 726–727.

10. Соневицький І. Піяніст Любомир Горницький (в 10-ту річницю смерті незабутнього Товариша). *Свобода*. 1980. Ч. 38. 16 лютого. С. 4.

References

1. Deutsche biographische enzyklopädie (DBE), überarbeitete und erweiterte Ausgabe Herausgegeben von Rudolf Vierhaus Band 9 Schlumberger – Thiersch Retrieved from https://books.google.com.ua/books?id=vt0P6_HDwpIC&pg=PA23&lpg=PA23&dq=prof.+Schmidt++Staatliche+Hochschule+fur+Mus%D1%96k+in+Munhen&source=bl&ots=gGGL9HFsek&sig=ACfU3U3Bn4

jE-kn7rOfAfnG2ZUXiJQRsAw&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwimqLvTj7boAhUs_CoKHdthBakQ6AEwBHoECBYQAQ#v=onepage&q=prof. %20Schmidt %20 %20 Staatliche %20 Hochschule %20 fur %20 Mus %D1 %96k %20 in %20 Munchen &f=false [In German].

2. Joseph Pembaur the younger austrian composer and pianist. Retrieved from <https://peoplepill.com/people/joseph-pembaur-the-younger/> [in English].

3. Venke, R. (1969). *Kontsert vyznachnykh uchniv UMI* [Concert of outstanding students UMI]. Svoboda. vol. 109. p. 4. [In Ukraine].

4. Hordynska-Karanovych, D. (1970). Liubomyr Hornytskyi (posmertna zghadka) [Lubomir Hornytsky (posthumous mention)]. *Svoboda – Freedom*. vol. 6. p. 4. [In Ukraine]

5. Hordynska-Karanovych, D. (1971). Kontsert pamiaty Liubomyra Hornytskoho [A Concert of memory of Lubomir Hornytsky]. *Svoboda – Freedom*. vol. 8. p. 3. [In Ukraine]

6. L. Dutko-Slonska, L. Kovaliv-Havryshchak, N. Petrychka-Harbuziuk, I. Nevmerzhytska. (Ed.) (2014). *Ivan Franko High School of Drohobych 1918–1944*. Drohobych, Ukraine: Posvit, 416 p.

7. Tomás Andrade de Silva. ABC Madrid. (2003). 12 Noviembre. P. 40. Retrieved from <https://www.abc.es/archivo/periodicos/abc-madrid-20031112-40.html?ref=https%3A%2F%2Fwww.google.com.ua%2F> [In Spanish]

8. Obukh, L. (2009–2010). Fortepianna osvita ukraintsiiv v umovakh perekhodovyykh taboriv u Nimechchyni pislia Druhoi svitovoiviny: zberezhenia tradytsii ta intehratsiia v zakhidnoievropeyskyi kulturnyi prostir. [Piano education of Ukrainians in transition camps in Germany after the Second World War: preserving tradition and integration into the Western European cultural space]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu: Mystetstvoznavstvo*. Vol. 17–18. p. 74–79. [In Ukraine]

9. [O. R.] Spohad pro profesora [The memory of the professor]. Luka Lutsiv (Ed.). (1973). *Drohobychyna is the land of Ivan Franko*. (Vols 1–4). New-York-Paris-Sidney-Toronto. Vol. 1. p. 726–727. [In Ukraine]

10. Sonevyskyi, I. (1980). Pianist Liubomyr Hornytskyi (v 10–tu richnytsiu smerty nezabutnoho Tovarysha) [Pianist Lubomir Hornytsky (on the 10–th anniversary of the death of a forgotten friend)]. *Svoboda*. vol. 38. p. 4. [In Ukraine]

J. O. Osmachko

Master student of Musical Arts, Postgraduate student of the Methods of Music Education and Conducting Department The Institute of Musical Arts, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Lubomyr Hornytsky: creative portrait of famous Galician pianist

The article reveals the characteristic features of the artistic activity of Lubomyr Hornytsky – the student of Drohobych Gymnasium, great Galician pianist, teacher and vice-president of the Ukrainian Music Institute of America, Inc. (UMI). In addition, it reveals the major milestones of his creative life and pedagogical principles.

The figure of Lubomir Hornytsky impresses with versatility and depth of artistic nature. He was a student of such eminent German and Spanish teachers as K. Arnold, Rosali Schmidt, Josef Pembaur and Tomas Andrade de Silva. He gained the best features from each of them and acquired his own exceptional professional skills.

As a performer, he sought to bring into the world not only the beauty of music art, but also Ukrainian. The solo performances of the pianist took place in Concert halls in Munich, Paris, Basel, Rotterdam, London and other cities in England, as well as in New York and Cleveland. L. Hornytsky's repertoire consisted of works of composers of different eras, genres and styles, but he always gave the most important place to the works of Ukrainian composers: V. Barvinsky, V. Kosenko, L. Revutsky, and many others.

No less important is the pedagogical work of the artist. Particularly valuable was his author's technique, based on his own so-called "psychosemantic" method.

L. Hornytsky brought up many talented musicians. Among his students were Luba Terletska, Sviatoslav Trofymenko, Orest Popovych, Maria Kokhanovska, Kira Stetsenko – the niece of the famous composer Kyrylo Stetsenko.

Thanks to such talented musicians as Lubomyr Hornytsky and their fruitful work, the pianistic art of the Ukrainian diaspora occupies a worthy place in the world culture.

Key words: *Lubomyr Hornytsky, concerts, piano pedagogy, methodical principles.*